

VOJVODİNA SİRP BASININDA GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN HAYATI, FAALİYETLERİ VE BAŞARILARI

Dr.Branislav VRANESEVIC*

Cev.: Fatih GÜLER**

I. Dünya Savaşı'ndan mağlup çıkan Türkiye'yi büyük bir tehlike bekliyordu. Bu da İtilâf Devletleri tarafından parçalanma tehlikesi idi. İşte bu sıkıntılı günlerde Türk milletinin en büyük şansı, Mustafa Kemal Paşa gibi bir lidere sahip olması idi. Dünya kamuoyu, I. Dünya Savaşı ile birlikte Mustafa Kemal'i tanımaya başlamıştı. Bu bağlamda doğal olarak, Vajvodina halkı da Mustafa Kemal'in biyografisine ilgi göstermeye başlıyordu. Türkiye, zorlu bir dönemdeydi. İngilizler, İstanbul'u ve onların güdümü altına girerek; tahtını, özel haklarını ve sarayını kaybetmemek isteyen Saltanat makamını fiilen işgal etmişlerdi. Mütareke'nin yarattığı bu ilk şok dalgası, halk arasında da farklı tepkilerin oluşmasına sebep olacaktı. Geçmişin vermiş olduğu bir bıkkınlıkla Türk halkı, bu olayı kayıtsız bir şekilde galip devletlerin hakkı olarak görmekteydiler.

Ancak bu durumu sonsuza dek böyle sürmedi. İzmir ve çevresinin işgali ile Yunan ordusu görevlendirilince, Türkler öfkeleni ve Anadolu'da güçlü ayaklanmalar başladı, bu durum Sultan'ın Anadolu'ya bu rahatsızlıkları basturmak için birisini göndermeye mecbur bıraktı. Bu kişi de Mustafa Kemal Paşa oldu. Büyük yetkililerle donatılarak Karadeniz, Doğu Anadolu bölgelerine "Ordu Müfettişi" olarak atandı. Mustafa Kemal Paşa, kısa sürede Yunan mandası altında bulunan vatansöver Anadolu halkı ile bağlantıya geçmeyi başardı. Anadolu halkı, Mustafa Kemal Paşa tarafından Yunanlılara karşı silahlı ayaklanma düşüncesine hazırdu. Mustafa Kemal Paşa, Milli Mücadele'nin lideri konumuna gelmiş ve Yunanlılara karşı direnişin hazırlıklarını yapmaya başlamıştı.

Mustafa Kemal Atatürk'ün biyografisini yazan yazarlar, Onun hayat hikayesinin, şanlı özgeçmişinin 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmasıyla başladığını söylemekte çok haklıydılar. Bu başlangıç Vajvodina için de geçerliydi. Bu tarihten itibaren en iyi bilgiye sahip olan Vajvodina Zastava Gazetesi'nde I.Dünya Savaşı'nın yarattığı kaos ortamından sonra karatlı, uzlaşmaya yanaşmayan, karamsarlığı ve cesaretsizliği tanımayan, savaşıru; huzursuzluğa, öfkeye ve ölümcül olan kayıtsızlığa karşı başlatan Mustafa Kemal Paşa

* Dr.Branislav Vranesevic tarafından "Serbische Presse der Vojvodina über Leben, Tätigkeit und Verdienste von Gazi Mustafa Kemal Atatürk" başlığıyla 9-11 Eylül 1991 tarihinde düzenlenen Uluslararası İkinci Atatürk Sempozyumu'nda sunulmuştur.

** Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Bilim Uzmanı.

hakkında ilk haberleri geçmeye başlamıştı. O dönemde Zastava Gazetesi'nin Türkiye'de bir muhabiri yoktu. Mustafa Kemal Paşa ve Türkiye ile bilgileri Avrupa ve Belgrad gazetelerinden alıyorlardı. Zastava Gazetesi ilk olarak Mustafa Kemal Paşa hakkında biyografik bilgileri yayınladı¹. Böylece gazete okurları, Mustafa Kemal Paşa'nın 1881'de Selanik'te doğduğunu, babasının bir kereste tüccarı, annesinin adının ise Zübeyde olduğunu, askerlik mesleğine karar vererek, Manastır Askeri İdadisi'ni ve İstanbul'da da Harp Akademisi'ni başarıyla bitirdiğini öğrenirler.

İğilmez karakteri ve ihtiras ile sürekli olarak yükseldi. Vatanın içine düştüğü kötü duruma üzülen bir takım gizli oluşumların içinde yer aldı. Ancak yapılan takibat sonucu tutuklandı. Jön-Türklerin bir üyesi olarak 1908'de Şevket Paşa'yla birlikte Sultan Abdulhamid'in zararlı devrimine karşı başarıyla savaşmış ve 31 Mart Vakası olarak adlandırılan gerici ayaklanmayı basturmak için Hareket Ordusu'nda görev alarak, 1909'da İstanbul'a girmiştir.

Bundan sonra da Mustafa Kemal'in askeri kariyeri devam etmiştir. 1911 baharında İtalya-Türkiye savaşına, 1912 ve 1913'de her iki Balkan Savaşı'na katılmıştır. Binbaşı rütbesiyle Paris'te önemli diplomatik görevleri başarıyla sürdürmüş, Askeri Ataşe olarak Bulgaristan'a atanmış, I. Dünya Savaşı'nda (1914-1918) İtilaf Devletleri'ne karşı Çanakkale Savaşı'nda albay olarak yer almış ve İngilizlerin karaya çıkmasını önlemiştir. Tuğgeneral olarak Kafkas Cephesi'nde görev almıştır. Türk veldiahtı Vahdettin ile birlikte Berlin'e gittiğinde Almanlar tarafından özellikle General Sanders ve Mareşal Hindenburg tarafından büyük saygı gösterilmişti. 30 Ekim 1918 de imzalanan Mondros Mütarekesi'nden öncede, Mustafa Kemal Paşa, Suriye Cephesi'nde savaşmıştı.

Türkiye'yi tehlikeli bir şekilde paylaşma planlarının yapıldığı bu buhranlı günlerde Türklerin, cesurca kendisini vatan hizmetine adayan Mustafa Kemal Paşa gibi bir kahramana sahip olmaları büyük bir şanstı.

Mütareke'den sonra Sultan, Mustafa Kemal Paşa'ya Anadolu'da huzuru ve düzeni sağlaması için mecburiyetten yetki vermişti. Ama ona verilen yetkinin aksine işgallere karşı, ulusal direnişin başını çekecekti.

Mustafa Kemal Paşa, Sultan tarafından ona verilen görevi çiğneyerek Padişah'a ve İngilizlere, onların emrinde olmadığını bildirdi. Bu durum karşısında Mustafa Kemal Paşa hain ilan edildi ve ölüm cezasına çarptırıldı. Bu karara cevap olarak Mustafa Kemal Paşa, Nisan 1923'de Ankara'da açılan Büyük Millet Meclis'i'nde Milli Mücadele'nin lideri seçildi. Padişah kuvvetleri bu "İlâhi Hareketini" boğmak için Anadolu'ya çıktılar. Bu harekete taraf olan insanları öldürmeye başladılar. Mustafa Kemal Paşa'ya katılanların bir kısmı korkmaya başladılar ve bu hareketin sona erdirilmesini istediler.

Sadece Mustafa Kemal Paşa, soğukkanlılığını korudu. Arkadaşlarını motive etmek için şöyle dedi: "Sadece istersek, kazanabiliriz".

¹ Ko je celu turskog nacionalnog pokreta? (Wer ist an der Spitze türkischen National Bewegung?) Zastava (Die Fahne) No. 85/1920

İtilaf Devletleri, Yunan ordusuna açıkça; Türklere karşı zor kullanarak, San Remo kararlarını ve Sevr'in zor koşullarını hayata geçirme ve Bizans'ı yeniden inşa etme yetkisi verdiğinde, halkta ani bir değişiklik oldu. Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde her vatansever, Yunanlılara karşı silaha sarıldı.

TÜRK-YUNAN SAVAŞI 1920-1923

22 Haziran 1920'de geniş çaplı bir saldırıya geçen Yunan Ordusu Bursa'yı ele geçirmeyi başarmış ve Türkleri Eskişehir'e kadar itmişti. Türk birlikleri bu hatta 1920 yılının sonuna kadar kaldı. Halbuki o dönemde Mustafa Kemal Paşa'nın tarafında olan çoğu kişi, İzmir'i işgal eden Yunan ordusunun, İngilizlerin desteğiyle başlatığı 22 Haziran 1920 tarihli harekât neticesinde Kemalistlerin öldürecekleri, yeniden Bizans İmparatoru'nun kurulacağı haberleri karşısında akıllarını yitirmek üzereydi². Bu tehditlere karşı Mustafa Kemal Paşa, tutumu ve cesareti ile askerlerinin moralini yüksek tutarak ordusunu savaşa hazırladı.

Türklerin ilk küçük başarısızlığı ve Avrupa basınında çıkan "Yunan birlikleri Anadolu'da başarı ile ilerliyor ve Kemalistleri öldürüyor"³ haberi ile Türk birliklerinin paniklemesine izin vermedi. Zastava Gazetesi'nde "Yunan birliklerinin küçük başarılar elde ettiğini"⁴ yazmıştı. Ama birkaç gün sonrada Yunan ordusunu tanıyan ve kalitesini bilen bir uzman gözü ile biraz ironik bir şekilde şöyle şu haber yayınlandı: "Yunanlılar, usta kahramanlar olarak birkaç yabancı bölgeyi daha ele geçirmek için acele ediyorlar"⁵. Zastava aynı zamanda: "Türklerin tekrar Bursaya girmeye başladıkları"⁶ şeklinde bir haberi de vermekten geri durmadı. Çünkü, başlangıçta Vojvodina Sırpları yunanlıların tarafındaydı. Zastava aynı zamanda Yunanlıların Trakya'da bulunan Çorlu'yu da ellerine geçirdiğini yazmaktaydı⁷.

Zastava Gazetesi'nde İlk çarpışmaların genel bir değerlendirmesi şu şekilde yapılmakta idi: Mustafa Kemal Paşa'nın ordularının 1920 ve 1921 başında Anadolu'da Yunanlılara karşı çok sıcak çarpışmalara girdiğini⁸, Yunanlıların, Bursa'yı işgal ederek Türkleri Eskişehir'e kadar sürdüğünü. Türklerinde burada 1920 başlarına kadar nefeslendiklerini ifade etti. Ayrıca, Ocak 1921'in başlarında Yunanlıların tekrar saldırıya geçtiğini ve bunun neticesinde İnönü'de iki defa Türkler tarafından bozguna uğratıldıklarını yazdı⁹. Zastava, İnönü Savaşı hakkında telgrafla aldığı bilgileri anında yayınlıyordu. Savaşla ilgili olarak: "Kemalistlerin İnönü'de dört Yunan Tümeni'ni yok

² Greci se iskrcali u Smirni (Die Griechen landet in Ismir) Vojvodina, 34/1920.

³ Borbe u Maloj Aziji (Kampf in klein Asien) Zastava (Die Fahne) n. 145/1920.

⁴ Borbe u Maloj Aziji (Kampf in klein Asien) Jedinstvo (Einheit) No. 48/1920.

⁵ Rat na Istoku (Krieg im Osten) Pancevac (Pantschevaer) No.26/1920

⁶ Borbe u Maloj Aziji (Kampf in klein Asien) Zastava (Die Fahne) No.153/1920

⁷ Greci na Istoku. (Griechen im Osten) ibid. No. 268/1920

⁸ Borbe u Maloj Aziji (Kampf in klein Asien) ibid. No.278/1920

⁹ Greci u nevolji (Griechen im Not) ibid No. 186/1920

ettiğini ve otuzaltıbin Yunan askerinin esir alındığı¹⁰ haberini yayınladı. Müttefik Devletlerin ilgili bakanları, Sevr Antlaşması ile varılan kararların Türkler tarafından bozulacağı endişesiyle Londra'da bir toplantı yaptılar. Barış Antlaşması'nın koşulları bir nebze yumuşatılarak yeniden Ankara'nın önüne konuldu¹¹. Zastava aynı zamanda Ermeni ve İngiliz birliklerin birleşmesinin Türkler tarafından engellendiği haberini de verdi¹².

Zastava, Yunan birliklerinin İnönü Savaşlarını kaybetmesinin nedeninin; sadece Yunanlıların başarısızlığı olmadığını, İngilizlerin yanlış doğu politikasının da bu başarısızlığa katkıda bulunduğunu belirtmiştir.

Dış politikada engin bir ufka sahip olan Mustafa Kemal Paşa, Londra Konferansı'ndaki karşı tarafın korkularını kullanarak Büyük Millet Meclisi'nin kararlarının kabul edilmesini, İstanbul yönetiminin feshedilmesini, Ankara Hükümeti'nin tanınmasını da kabul ettirmiştir¹³. Aynı zamanda Ermenistan'ın tekrar Türkiye'ye dahil edilmesini de talep etmiştir¹⁴.

Henüz Türkiye'de savaşın bitmemiş olmasına karşın Mustafa Kemal Paşa, Yunanlıların İnönü'de yenilmesi sayesinde isteklerini kabul ettirmiştir. Zastava gazetesi ironik bir şekilde; "Yunan delegelerinin kölc edasıyla Londra Konferansı'na katıldığını"¹⁵ ifade etmiştir. Zastava, Londra'da Türk tarafının isteklerinin abartılı olduğunu altını çizmiştir. Çünkü Mustafa Kemal Paşa çok fazla savaş tazminatı istiyordu. Bununla birlikte Sevr Antlaşması'nı dikkate almadığını ve hatta bu antlaşmayı reddettiğini ifade ediyordu¹⁶. Zastava, Londra Konferansı'nda Türkiye ile Yunanistan arasındaki bu çekişmenin dünya barışını tehdit ettiğini¹⁷ de yazıyordu. Aynı zamanda Türklerin iyi bir diplomat olduklarını¹⁸, Yunanlıların herşeye rağmen, Sevr Antlaşması'nı saldırganlıkla ayakta tutabileceklerine de inandıklarını¹⁹ altını çizmiştir. Ama Zastava Yunanlıların yeni bir saldırı gücüne sahip olmadığına inanmıştır ve bu boş Yunan sözlerini kuşkuyla bir "ya, öylemi!" ile yorumlamıştır.

Yunanlılar saldırılarını devam ettirdiler ve Bursa'dan 30 km. daha ilerlediler. Türkler stratejik açıdan önemli olan Karahisar'ı terk etmek zorunda kaldılar²⁰. Ama Kemalistler saldırıya geçince Yunanlılar, geride 30 adet top ve 1700 esiri serbest bırakarak,

¹⁰ Potaz Grka (Niederlage der Griechen) ibid No.16/1920

¹¹ Sednica ministara Antaute u Parizu (Sitzung der Entente-Minister in Paris) Vojvodina, No. 18/1920

¹² Turska i Jemenija (Türkei und Armenien) Zastava (Die Fahne) No.274/1920

¹³ Zahtevi Kemal-paše (Forderungen Kemal-Paschas) Jedinstvo (Die Einheit), no.28/1921

¹⁴ Jermensko pitanje (Armenien Frage) Zastava (Die Fahne), No.35/1921

¹⁵ Oni koje mole. (Jene, die bitten) ibid, No.45/1921

¹⁶ Preterani zahtevi Turaka (Unbetriebene Forderungen der Türkei), ibid, No.46/1921

¹⁷ Svetski mir opasnosti (Weltfrieden in Gefahr), ibid, No.55/1921

¹⁸ Grčko turski zaplet (Griechisch-türkische Verwicklung), ibid, No.66/1921

¹⁹ Gri se naoružavaju (Griechen rüsteten sich) ibid, No. 57/1921

²⁰ Borbe u Maloj Aziji (Kampf in klein Asien) ibid, No. 71/1921

Eskişehir'den çekilmek zorunda kaldılar²¹. Zastava konu ile ilgili olarak "Yunanlılar yine büyük kayıplar vererek geri çekiliyorlar ve herşey yine ters gidiyor"²² yorumunda bulundu. Çünkü Yunanlılar İzmir ve Uşak'ı bırakmak zorunda kaldılar. Lord Curzon Yunanlılara saldırları bırakmaları tavsiyesinde bulundu²³.

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN SAKARYA ZAFERİ

Bu akılcı tavsiyeye rağmen Yunan taarruzu devam etti. Yunanlılar, Karahisar ve Kütahya'yı ele geçirerek, Türklerin Ankara yönünde Sakarya Nehri'ne kadar çekilmesine neden oldular. Hatta Yunanlılar Ankara'yı da işgal edeceklerini de söylemekten çekinmiyorlardı²⁴. Yunanlılar, sonuçtan emin bir şekilde zaferlerin ardı ardına devam edeceğinden şüpheye düşmüyorlardı. Zastava, Yunanlıların ihtiraslarına karşı şu ilginç yorumu yapıyordu: "Vay ahmaklar!"²⁵. Gün geçtikçe Vojvodina kamuoyu Yunanlılardan uzaklaşmaya ve Yunanlıların "başarılarına" artık inanmamaya başlamıştı.

Yunanlılar, Ankara'ya girdikleri haberini ortalıkta yayarken, Mustafa Kemal Paşa, Yunan askeri hareketına gerekli cevabın verilmekte geç kaldığını ifade eden arkadaşlarına şu cevabı veriyordu: "Henüz zamanı değil!" Dahı Mustafa Kemal Paşa iyi bir tespitte bulunmuştu. Çünkü Türk birlikleri henüz yeterli derecede örgütlü ve tecrübeli değildi. İngilizler tarafından desteklenen Yunan ordusuna son yumruğu indirmesi için Mustafa Kemal Paşa bütün hazırlıkları yaptıktan sonra 23 Ağustos-13 Eylül 1921 tarihleri arasında yapılan Sakarya Savaşı başladı. Her iki ordu da son güçleriyle çarpışmış ve her ikisi de yorulmuştu. Üstünlük daha sağlam sınırlara sahip olan Mustafa Kemal Paşa'ya aitti. Dört Yunan tümeni çember içine alınmış, Yunanlılar dağınık bir şekilde geri çekilmeye başlamıştı²⁶. Savaş Yunanlıların mağlubiyeti ile sonuçlanmıştı.

Bu unutulmaz zafer Sakarya Nehri'ne kadar duyulabilen top atışları ile haber veriliyordu, Büyük Millet Meclisi bu nedenle Mustafa Kemal Paşa'ya Gazi ve Mareşal ünvanını verecekti²⁷.

Yunanlılar çok büyük kayıp verdiler, bu zor durumda İtilaf Devletleri'nden görüşme talebinde bulundular ve bu görevi Briand üstlendi²⁸.

Ama savaş henüz bitmemişti. Uzun süreli ateşkes görüşmeler sürerken, Gazi Mustafa Kemal Paşa, 1922 yazında Afyon-Karahisar cephesindeki nihai hesaplaşmanın

²¹ Grei tpe poraze (Griechen leiden Verluste) ibid, No. 80/1921

²² Iz Greke (Aus Griechenland) Vojvodina, No. 112/1921

²³ Za mir na Istoku (Für Frieden im Osten), ibid, No. 142/1921

²⁴ Grei napreduju (Griechen dringen vor), ibid, No. 166/1921

²⁵ Grei i Bitolj (Griechen und Bitola), ibid, No. 212/1921

²⁶ Greki poraz (Griechische Niederlage) Zastava, No.198/1921

²⁷ Veliko slavje Kemala (Kemalsgrosse Verehrung) Zastava, No. 198/1921

²⁸ veliko slavje Kemala (Kemals grosse Verehrung) Zastava, No. 198/1921

planlarını yapıyordu. Buna karşılık Yunanlılarda boş durmuyor hazırlıklar yapıyorlardı²⁹. Mustafa Kemal Paşa'nın akılcı savaşı ordunun ve halkın kendine güvenini artırdı. Mustafa Kemal'in kahramanlıkları, Yunan Generali Stratikos tarafından da takdir edildi. Şimdiye kadar olanların hepsi, sonucu belirleyecek olan son hesaplaşma için çok önemliydi.

YUNANLILARIN KESİN MAĞLUBİYETİ VE SAVAŞIN SONU

“Ordular İlk Hedefiniz Akdeniz. İleri!” Parolasıyla bilinen bu tayin edici muharebe Mustafa Kemal Paşa'nın bilinen meşhur sözü ile 26 Ağustos 1922 başlar.

Çok güçlü top atışlarından sonra Mustafa Kemal Paşa'nın orduları durdurulamaz bir güçle hücumla geçtiler ve 30 Ağustos 1922'de Yunanlıları tamamen yok ettiler. Türk süvarileri Eskişehir'i geri aldı ve Yunan Cephesini yarıdı. Diğer tarafta piyade birlikleri Yunan saldırısını püskürttü. Türkler, Yunan Generali Trikopis'i karargâh erkânı ile birlikte esir aldı. Yaşanan bu gelişmeler hakkında Zastava şu bilgileri yazdı: “40.000 esir, 3600 esir subay, 36.000 ölü, 284 top, 1200 makineli tüfek, 80 tank, 20 teyarc, 10.000 asker üniforması ve 10.000 potin”³⁰. Dünya bu zafer karşısında hem şaşkıncı hem de coşkulu. Şaşkınlık daha çoktu, çünkü Yunan ordusu muharebeden önce Kemalistlerden daha avantajlı durumdaydı. Yunanlılar sayıca her bakımdan üstündüler. Türklerin arkasında çorak Anadolu varken, Yunan ordusunun arkasında da deniz ve onları besleyen iyi bir demiryolu ağı vardı. Bunun dışında Yunanlıların arkasında önemli bir destek daha vardı ki o da İngiltere idi.

Yunanlılar Sakarya'dan geri çekildikten sonra Afyon-Karahisar hatı üzerinde durdular ve pasif direnişe geçtiler.

Bu son muharebe başlamadan önce dahi Mustafa Kemal Paşa'nın birlikleri, psikolojik ve fiziksel yönden sağlam, bitmek tükenmek bilmeyen bir enerji, kendine güven, cesaret, sınırsız vatan sevgisi ile nihai saldırıyı bekliyorlardı. Hepsisi Türkiye için ölmeye hazırı.

Sırp basını ilk muharebede Yunanlılar tarafında olmasına rağmen (Balkan savaşında Sırbistan'a yardım ettikleri için 1912;13) Sakarya'daki mağlubiyetten ve Mustafa Kemal Paşa'nın muhteşem Başkumandanlık Meydan Muharebesi Zaferi'nden sonra, “dahi, strateji uzmanı Mustafa Kemal Paşa” hakkında övgüyle yazmaya başladı.

Dünya, bu muhteşem zafer karşısında hayretler içinde kaldı, çünkü bu aynı zamanda İngiliz politikasının yenilgisiydi. Çünkü İngilizler, Yunanlılara toprak vaadinde bulunmuşlardı. Aynı zamanda bu zafer, Megalo idea fikrinin de sonu oldu.

Mustafa Kemal Paşa konuşmasında “sadece can düşmanımızı değil aynı zamanda Müslüman düşmanı İngiltere'yi de yendik”³¹ demişti.

²⁹ Greci pripremanju novu ofanzivu (Die griechen bereiten neue offensieve vor) Jedinstvo, No. 153/1922

³⁰ Groki poraz u Anadoliji (Griechen Niederlage in Anatolien), ibid, No. 195/1922

³¹ Lloyd Dzorzd i Istocno pitanje (Lloyd George und die Orient Frage), Zastava, No. 200/1922

Mustafa Kemal Paşa ve Türkler zafere sevinirken, Yunan ordusu dağınık bir şekilde kaçarak, müttefiklerinden bu duruma müdahale etmeleri ricasında bulundu. Yunan Kralı ülkesinden kaçtı. Hükümet istifa etti ve mağlubiyete neden olan kişiler divan-ı harbe verildi. Yunanistan kaos içindeydi³².

Türkiye, özellikle Ankara ve İstanbul zafere coşku ile karşılıyordu. Kitleler zaferi getirenleri coşku ile alkışlıyor, sevinç nidaları atıyordu. Özellikle 10 Eylül'de İzmir'de bulunan Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı karşılamak için bütün şehir bayrak ve çiçeklerde süslenmişti³³. Kafasına yumruk yiyen Yunanistan için mütareke talebinde bulunulurken, Gazi Mustafa Kemal Paşa ise, Trakya'nın tamamını, Anadolu'yu, Ermenistan'ı, İstanbul'u ve savaş tazminatını istiyordu³⁴.

Zastava, Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın başarılı zaferine hayranlık duyarak şöyle yazıyordu: "Mustafa Kemal Paşa'nın ihtilali sayesinde sadece can düşmanının serbestçe dolaşması engellenmedi aynı zamanda Türkiye yeniden doğdu"³⁵.

Gazi Mustafa Kemal Paşa düşman ordusunu yerle bir ettiği için, bilinçli bir bekletmeden sonra, mütarekeyi Ekim 1922'de Mudanya'da kabul etti. Bu mütareke ancak şu şartların yerine getirilmesiyle olacaktı:

- 1-Doğu Trakya boşaltılacak ve Edirne ile birlikte Türkiye'ye geri verilecek.
- 2- İstanbul ve boğazlar sivil kurumlara verilecek.
- 3-Savaş operasyonları durdurulacak.

Sıra barışa gelmişti. İsviçre'nin Lozan kentü bu barış antlaşması için seçildi. Barış görüşmeleri kesintiye uğradı ve tekrar başlatıldı. Görüşmelerin 8 ay sürmesi sürpriz değildi. Çünkü İngiltere facia ile sonuçlanan Yunanistan'ın durumunun daha da kötüye gitmesini önlemek istiyordu. Hiçbir şey faydalı olamıyordu hatta çok zengin ve tecrübeli bir diplomat olan Venizelos bile.

24 Temmuz 1923 Lozan Barış Antlaşması'nın tek bir işlevi vardı. Önceden Mudanya'da karara bağlanan şartların onanması, yani:

- 1-Hemen esirlerin karşılıklı olarak değiştirilmesi.
- 2-Türk-Yunan sınırının tesbiti.
- 3-Türk ve Yunan sivil halkın mübadelesi

Yunanlılar için en zor şart 3. madde idi. Çünkü bu 150.000 Yunanlı'nın evlerini, şehirlerini ve yüzyıllardır atalarının yaşadıkları toprakları terk etmeleri demekti (aslında uzaklaştırılan Yunanlı sayısı daha fazla idi, 1.800.000 civarında).

³² Polozaj Greke (Lage von Griechenland) ibid, No. 202/1922

³³ İstanbul klici popedi (İstanbul jauchzt dem Sieg) ibid, No. 202/1922

³⁴ uslovi. Ankara Za primirje (Ankatas Bedingurgen für Waffensstillstand), ibid, No. 210/1922

³⁵ Turska je ozivela (Türkei ist auferstanden), ibid, No. 216/1922

Vojvodina basını Lozan ile yakından ilgileniyordu ve Lozan'daki çabaları şöyle özetliyordu: "Önceden ütopya olarak görülen şey, şimdi gerçek oluyor. Türk'e bu başarıyı, zaferi getiren yaratıcı Mareşal Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya sevgisinden dolayı halk, kendinden geçmiş durumda. O, toprağa gömülen, batan Türkiye'yi yeniden ayağa kaldırdı"³⁶. Bu Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın yeni bir başarısıydı.

Müttefikler, İstanbul'u terk ediyorlardı. Sınır komisyonu da gayretle çalışıyordu. Bütün bunlara rağmen Türklerle yapılan barış bulandırılıyordu. Çünkü, Venizelos savaş tazminatını geciktirmekteydi. Daha da kötüsü, zengin petrol yataklarına sahip olan Musul'un, Türkler yerine İngilizlere verilmesiydi³⁷.

Vojvodina Sırp basını Mustafa Kemal'in kahramanlıkları ve zaferleri hakkında objektif bir tavır takınmıştır. Yaşanılan olaylar ilk önce hayretle karşılanmış, daha sonra bu şaşkınlık hayranlığa dönüşmüştür. Öyle ki, Sırp basını sayesinde Sırp halkının, Atatürk ve Türk Kurtuluş Savaşı hakkındaki fikirleri kökten değişmiştir.

Vojvodina Sırp basınının Atatürk'e karşı duyduğu hayranlık daha sonraki yıllarda da kesintiye uğramadan artacaktı. Bunun sebebi; büyük reformcu Mustafa Kemal Paşa'nın askeri zaferlerinden sonra inkılapları ile yeni bir toplum, yeni bir devlet ve yeni bir yaşam tarzı yaratmış olması idi.

GAZİ MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN TÜRKİYE'YE HAYAT VEREN REFORMLARI

Gazi Mustafa Kemal Paşa hayatı boyunca halkın ve devlet bazı kurumlarında, gelenek ve törelerinde değişiklik yapma düşüncesindeydi, çünkü bunların içinde barınan bazı unsurlar savaşa engel teşkil ediyordu. Bu süreç, bilinildiği gibi ulusal hareketi engellemek isteyen Sultan'la başladı. Ancak, Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın aklında hep savaş sonrası vardı. Ama öncelik saltanata verildi.

Bu amaçla Gazi Mustafa Kemal Paşa, Türkiye Büyük Millet Meclisi müzakerelerinde Sultan'ın durumunu tartışmaya açtı ve 1 Kasım 1922'de yaptığı konuşmadan sonra (Padişahlığı) Saltanatı kaldırdı. 29 Ekim'de Cumhuriyet ilan edildi³⁸. Gazi Mustafa Kemal Paşa'da ilk Cumhurbaşkanı seçildi, bu büyük sürecin başkenti de Ankara seçildi³⁹. Halifelik, Saltanat'tan ayrıt edilmesine rağmen yine, savaş sonrası Türkiye'nin yoluna çıktı. Padişah, Türkiye'den kaçınca halifelik ayrı bir kurum haline getirildi ama bunun da yürümediği anlaşılınca 3 Mart 1924'de Halifelik tamamen kaldırıldı⁴⁰.

³⁶ Turska je ozivela (Türkei ist auferstanden), ibid, No. 216/1922

³⁷ Pitanje Mosula (Mosul Frage), Jedinstvo, No. 48/1923

³⁸ Sulran svrgnut-Turska republika (Sultan abgesetzt-Türkei Republik), Zavrava, No. 60/1923

³⁹ Ankara glavni grad Turske (Ankara Hauptstadt der Türkei), ibid, No. 63/1923

⁴⁰ Ukinur kalifat (Kalifat abgeschafft), ibid, No. 68/1923

Yüzyıllardır Türkiye'nin geleneksel yapısının köküne kadar işleyen Saltanatu ve Halifeliği kaldırmak çok cesaret isteyen bir olaydı. Böyle bir işe girişmek o günün Türkiye'si için büyük yenilikti.

Gazi Mustafa Kemal Paşa, yaptığı konuşmalarda aşağıda belirtildiği gibi Türkiye'nin medeni dünyada alacağı konuma büyük önem vermiştir. Mustafa Kemal Paşa; "Türk halkı, medeni ülkeler arasında yer alabilmek için bütün ön şartları yerine getirecek ve çağdaş medeniyet seviyesine layık olduğunu eylemleri ile de gösterecektir" demiştir.

Din ve devlet bağlantısını oluşturan her şeyi ortadan kaldırmış Laikliğe, Halkçılığa, Milliyetçiliğe, Cumhuriyetçiliğe ve Devletçiliğe öncelik tanımıştır.

Mustafa Kemal Paşa, henüz yeni elde edilen askeri zaferin ve lehine biten barış antlaşmalarının coşkulu bir şekilde yaşandığı ortamı, iyi kullanarak bütün öncülerini kabul ettirmiştir.

Aynı zamanda Gazi Mustafa Kemal Paşa bu yaptığı inkılapların, yeni medeni Türkiye'nin simgesi haline geleceğine ve Türk halkının yeniden doğuşu olacağına herkesi inandırmıştı. Türk halkı bunları benimsedi ve Türkiye'nin atası anlamına gelen Atatürk ismini ona verdi.

Bir türlü önüne geçilemeyen tutuculuğun dışında, eski devlet sisteminin değiştirilmesine, çağdaşlık ve medeniyet bağlamında yeni bir toplum sistemine ihtiyaç olduğunu Türk halkı biliyordu. Toplumunu geriye götüren ve pratikte hiçbir faydası olmayan bütün kurumlarda değiştiriliyordu. Bunda hiç şüphesiz Mustafa Kemal Paşa'nın ileri görüşlülüğünün, eğilmez karakterinin, enerjisinin ve cesaretinin büyük rolü olmuştur.

Atatürk gerçekten de yeni Türkiye'nin atasıydı. Bıkıp usanmadan din ve devlet işlerini birbirinden ayırmak için çalışmış, bunu gerçekleştirmiş ve Halk Partisi'nin programına koymuştur. 5 Ocak 1924'te hafta tatilinin Cuma olması kararlaştırılmıştı. Ancak daha sonra 27 Mayıs 1935'te kabul edilen bir kanunla, Batı'da olduğu gibi, Cumartesi öğleden sonra ve Pazar günü hafta tatili olarak kabul edildi. 3 Mart 1924'de Halifeliği kaldırdıktan sonra Gazi, 8 Mart 1924'te Şeyhülislamlık müessesesini bütün bağitları ile kaldırmıştır⁴¹. Bunu eğitim sisteminin laikleştirilip modernize edilmesi takip etmiştir. Atatürk'ün girişimleriyle 24 Nisan 1924'te Büyük Millet Meclisi'nde yeni bir anayasa kabul edildi. Böylelikle savaş sırasında alınan kararlar onaylanmış oldu.

Bundan sonra Atatürk bütün gücünü Türkiye'nin gelişmesi için harcadı. 1925 yılında da çağdaşlaşma yolunda atılan adımlar devam etti. Bu doğrultuda 25 Aralık 1925 tarihinde bazı kisvelerin giyilemeyeceğine dair şapka kanunu kabul edilmiş 3 Aralık 1934'te de bu kanun çıkarılmıştır. Kadınlar, dört duvar arasından dışarı çıkma ve oy kullanma hakkına sahip olmuşlar, erkeklerle eşit statüye getirilmişlerdir. Özellikle kırkbeş yaşın altındaki Vojvodina kadınları arasında, Türkiye'deki bu gelişme büyük alkış

⁴¹ Sve ove revolucionarne prevrate je srpska stampa u Vojvodini sa velikim interesovanjem (Alle diese revolutionären Umstürze hat die serbische presse der Vojvodina mit grolen Interesse Verfolgt)

toplamıştır. Yine 26.12.1925 tarihinde miladi takvim uygulanması kabul edilmiştir. Yapılan inkılaplar büyük takdir toplanmasına rağmen, gericiiler boş durmamış 1925 yılında onlar tarafından organize edilen Kürt ayaklanma başlamıştır. Aynı yıl içinde bu ayaklanma bastırılmıştır. Aynı yıl içerisinde islami geleneklerden sapma anlamına gelen ilk Atatürk heykeli dikilmiştir.

Mustafa Kemal Paşa, 15 Temmuz 1927 ile 20 Temmuz 1927 tarihleri arasında gerçekleşen Halk Partisi Kongresi'nde kendi faaliyetlerini anlattığı Nutku'nu 6 günde tamamladı. Aynı yılın sonunda 1 Kasım'da Atatürk ikinci defa Cumhurbaşkanı seçildi⁴².

Atatürk'ün öncülüğünde hukuk alanında da reformlar yapılmıştır. Örneğin, İsviçre Medeni Kanunu'nun, İtalya Ceza Kanunu'nun, Avusturya Ticaret Kanunu'nun alınması gibi.

Novisader Zastava, hukuk alanında yapılan bu inkılapları yayınladığı bir makalede övgüyle layık bulmuştur⁴³. 1928'de de batı tarzı reformlar devam etmiştir. Örneğin latin harflerinin ve yeni rakam sisteminin uygulanması gibi⁴⁴.

Bunu takip eden iki yıl içinde Mustafa Kemal iki önemli sorunun üstesinden başarıyla geldi. İlk 1929 yılında çıkan İkinci Kürt isyanı diğeri ise Mustafa Kemal Paşa'ya yapılan suikast. Zastava gazetesi gericilerin, Mustafa Kemal'e karşı yaptıkları bu girişimlerini reddetmiş ve kinamıştır. Zastava gazetesi bununla Vojvodina Sırp basınının Mustafa Kemal'e ne kadar büyük bir saygı gösterdiğini, ayaklanmaları, hainlikleri ve suikastleri, kınadıklarını ispat etmek istemiştir. "Türkiye'de komplo" adlı başmakalede konuya şöyle değinilmiştir: "Zavallı birtakım kişiler ve bazı İttihatçılar, gerici aydınlar ve hocalar kesimi Mustafa Kemal'i ortadan kaldırmak istediler. Bu komplocular şunu hesaplamadılar; sadece Türkiye'nin bütün düşmanlarını yenen kişiyi ortadan kaldıramayacaklarını aynı zamanda yıkılmış olan, kapitülasyonlara maruz kalan Türkiye'yi kurtaran, diplomatik güçleri sıraya dizen kişiye el uzatıklarını bilmiyorlardı.

Genç Türkiye'nin büyük önderine dünyanın bütün ülkelerinin elçileri ve bakanları Ankara'ya gelip Atatürk'e hoş görünmek yarışında idiler. Türk halkı hayranlık içinde idi. Çünkü bu olaylar Türkleri gururlandırıyor. İstiklal mahkemelerinin bu isyancıların kellelerini istemesi doğaldır⁴⁵. Vojvodina Sırp basını Atatürk'ün erdemini şöyle yazdı: "Atatürk'ün dürüstlüğünün, zekiliğinin, fedakarlığının ve vatanseverliğinin ne kadar büyük olduğunu Mussolini'ye Dodekanes'e saldırmama tavsiyesinde bulunduğu bu yönü bir daha ortaya çıktı. Gazi şöyle demiştir: "Her kimin topraklarımızda gözü varsa, o bilsin ki çok şiddetli ve kanlı bir tepki ile karşıacaktır".

⁴² Gazi Kemal podruği put izabran za predsednika (Gazi Kemal zum zweiten Mal zum Praesidenten gewacht), ibid, No. 72/1923.

⁴³ Sve turske pravne Reforme zabeležila je Zastava velikim uvodnim člankom. (Alle türk. Rechtsreformen notierte Zastava im gross Leitartikel) no. 28/1926

⁴⁴ Uvodenje latinskog pisma i arapski brojki (Einführung latin. Schrift und arabische Ziffern) Zastava, No. 65/1928

⁴⁵ Zavera u turskoj (Verschwörung in der Türkei), ibid, No: 18/1926

Gazi şöyle devam etti: “Birkaç yıl önce İstanbul’u terkettiğimde cebimde beş kuruşum yoktu. Ama vatansever Türk halkına sınırsız güvenim ve onları bu durumdan kurtaracağımın sonsuz inancı vardı. Harekete geçtik ve kazandık. Para önemli değildi! Her taraf düşmanla çevrilmişti. Vatanı kurtaracağımızı söylediğimde bana şu soru soruldu: “Ne kadar paranız var?” Ama yine de parasızlığın planlarımızı engelleyemeyeceğini onlara göstermiştik. Kazandık, çünkü Türk halkının vatan sevgisi açısından çok zengin olduğunu biliyordum. Söz konusu ölüm kalım mücadelesi olduğunda kazanmayı çok fazla arzuladıklarına içten inanıyordum. Pangalos ve Mussolini’ye cevabım bu idi. Onlar ise Balkan ülkelerini Türkiye’ye karşı kullanmaya çalışıyorlardı”⁴⁶.

1931 yılında ekonomi ve bilim alanında bir çok reform yapıldı. Örneğin Avrupa ölçü birimleri ve onluk sistem kabul edildi. Türkiye’nin güçlenmesi ve modernize edilmesi için Atatürk daha çok ekonomik, politik ve toplumsal meselelerle ilgilenmiştir. Türk felsefesine, tarihine ve biliminc büyük desteklerinden dolayı övgüye layık bulunmuştur. 26 Ekim 1932’de Türk Dil Kurultayının açılışını yapmış ve ölene kadar onun başkanı seçilmiştir. 1933’de Atatürk’ün direktöfleri doğrultusunda İstanbul Üniversitesinde yeniden yapılanmaya gidilmiştir⁴⁷.

Atatürk’ün takip ettiği dış politika da kayda değerdir. 1933’de Yugoslavya kralı I.Alexander ile görüştü. Bu görüşmeyi takip eden yıllarda Balkan ülkeleri birbirleriyle daha sık münasebetlerde bulunarak Balkan paktını kurdular⁴⁸.

Atatürk’ün diplomatik girişimlerinin amacı Lozan anlaşmasıyla Türkiye’nin kısıtlanan egemenlik haklarını (Hatay-İskenderun meselesi) geri almak .

Atatürk Türkiye’yi birçok açıdan yeniledi ve modernize etti. Onun demokratikleşme, aydınlanma ve çağdaşlaşma olgularını Türk halkı içselleştirmiş.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK’ÜN TARİHSEL KONUMU

Atatürk ismi artık yeni Türkiye ile özdeşleşmişti. Faaliyetleri ve eserleri Türkiye’nin medeni dünyada yer edinmesini sağlayarak, Türk tarihinde yeni sayfalar açtı. Atatürk, çok sevdiği milletine yeni bir ruh verdi, bu millet de almış olduğu ruhu özümseyerek yaşatmaya çalışmışlardır. Bu azim ve yeni ruh Türk halkının yaşamunda sağlam bir yer edindi.

Atatürk sık sık şunu dile getirmiştir: “Ben, arkamda kayıtsız şartsız yeni Türkiye için savaşılan olan 18.000.000. Türk’e sahip, Atatürk’üm.”⁴⁹.

⁴⁶ Opomena (Die Warnung), ibid, No. 37/1926

⁴⁷ Gazi-Kemal i nauka (Gazi-Kemal und Wissenschaft) Vojvodina, No. 43/1933

⁴⁸ Ataturkova spoljna politika (Ataturks Außenpolitik), ibid, No. 49/1933

⁴⁹ Ataturkov nekrolog (Ataturks Nekrolog), DAN (Der Tag), No. 18/1938

Atatürk, hiçbir devlet adamının ve liderinin karşılaşmadığı tarihi sorumluluk ve görevler isteyen durumlarla karşı karşıya kalmıştır. Halkı savaşıma teşvik etmek ve daha sonra da barışa götürmek çok zor bir işti. En zoru da yüzyıllardır Türklerin ruhuna işlemiş olan fanatizmi kaldırmaktı. Mustafa Kemal Paşa bu zor durumların ve görevlerin üstesinden gelmeyi de bildi. Halk Atatürk'ün yaptıklarını takdirle karşıladı ve ona "Gazi" ünvanını verdi.

Savaş alanındaki başarılarından sonra Gazi bir gecede islami ölçüleri değiştirerek Avrupalı tarzda bilinçli ve esnek bir halk yarattı. Türkiye'nin bu yeni doğuşundan sonra ona büyük bir onur olarak "Atatürk" ismi verildi. O bu ismi hak ediyordu çünkü Türkiye'nin gerçek atası oydu.

Atatürk, yüzyıllardır gerici düşüncelerle yetiştirilen bir milletin, reformlarla nasıl değiştirilebileceğini dünyaya göstermişti. Türk halkının ve Türk devletinin yeniden doğuşunu sağlayan dayanaklar sadece devlet yapısını yenilemekle değil, aynı zamanda toplumun yapısını da yenilemekle olacaktı. Bütün bunları Türk halkı, onlara yeni bir ruh aşılayan ve ufuk açan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e yani gerçek atasına borçluydu. Bugünkü modern Türkiye bunlarla halen gurur duymaktadır.

Sadece 15 yıl içerisinde Atatürk büyüklerin en büyüğü ilan edildi ve 300 yıl geri kalmışlıktan sonra Türklerle kendine güveni öğretti ve onlara yenilmez bir güç vererek Türkiye'de büyük bir mucizeye imza attı. Atatürk olmadan kültür, politika, bilim ve ekonomi alanındaki bu büyük gelişmeler sağlanamazdı.

Atatürk'ün karakteristik özelliği enerjik, kararlı ve sabırlı olmasıydı hatta her devrimci ve reformcu için gerekli olan çalışkanlık, dayanıklılık, soğukkanlılık gibi sıfatlar bile Atatürk'ü tasvir etmek için yeterli değildir. Atatürk bütün bu meziyetlerini ilerilik ve devrimcilik ideallerinin hizmetine sunmuştur⁵⁰.

İttihatçıların çoğu Almanya'ya kaçarken o tek başına Türkiye'de kalarak askeri zekası sayesinde ve de İzzet Paşanın desteğiyle isyanlara ve Sultan'a karşı koyarak, Anadolu'da huzuru, birlik ve beraberliği sağlamış, yıkılmış olan Türkiye'yi kurtarmaya çalışmıştır.

Atatürk'ün eğitim alanında yaptığı reformlar bugün dahi meyve vermeye devam etmektedir. Okulları ve Üniversiteleri yeniden yapılandırdı. Bilim çalışmalarına destek verdi. Bu doğrultuda İstanbul'da yapılan Türk-Dil Kurultayına başkanlık etti.

Atatürk'ün askeri dehası kendini her alanda gösterdi kurtuluş savaşında, kültür ve aydınlanma hareketinde, strateji ve taktiklerinde. Bütün bunlar parlamenter cumhuriyette tek adam sisteminin göstergesiydi.

Bu anlamdaki değişikliklerin en önemlisi kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olmaları, peçenin ve haremın kaldırılması, kadınların erkeklerle arkadaşlık kurabilmeleri, birlikte dans etmeleri ve birbirlerini ziyaret edebilmeleridir⁵¹.

⁵⁰ Atatürk'ün nekrolog (Atatürks Nekrolog), ibid, No.18/1938

⁵¹ Atatürk'ün nekrolog (Atatürks Nekrolog), ibid, No.18/1938

İktisadi alanda en önemli atılan adımlar şunlardır: Eski ölçü birimlerinin ve diğer feodal kalıntılarının kaldırılması, dış Türklerin anavatana yerleştirilmesi, demir yolu ağının genişletilmesi, Ankara'da modern binaların yapılması, havaalanının yapılması ve posta teşkilatının kurulması v.s. Yeni Türkiye modernize edildi ve çağdaş medeniyeti yakalamaya çalıştı.

Atatürk'ün büyük başarılarından birisi de inkılaplara karşı yapılan ayaklanmaları basturmak oldu. Bu inkılaplara karşı düşmanca tavır takınan ve engellemek isteyen muhaliflerini ve hatta arkadaşlarını bile iltimasa yer vermeden yargıladı.

Atatürk devlet yapısını sağlamlaştırdıktan sonra ilericilik ve kültür adına büyük bir ilerleme sağlamıştı. Aynı zamanda uluslararası işbirliği açısından da büyük atılımlar yaptı. (Örneğin Yugoslavya ile ve Balkan ülkeleri ile yapılan Balkan paktı).

Türk halkı "Atatürk'ün ebedi uykuya geçtiğini öğrenince çok büyük yasa büdü. Atatürk'ün yas törenlerinde gençler gözyaşları ile meycdanları doldurdular. Gençler gözyaşlarıyla, ulusal marşlarına and içerek Atatürk'ün izinde gidiceklerine söz verdiler.

Atatürk'ün ölümünden sonra yukarıda da ifade edildiği gibi O, çok sevdiği milletin kalbinde her zaman ayrıcalıklı bir yere sahip olacaktı.

Atatürk ve onun modern Türkiyesi, Vojvodina Sırp halkı üzerinde büyük etki bırakmıştı. Türk-Yunan savaşının sıkıntılı günlerinde, objektif Sırp basını sayesinde, Mustafa Kemal Paşa ismi Vojvodina halkı, özellikle de benim de o dönem içinde bulunduğum gençler arasında ağızdan ağıza doluşıyordu. Atatürk'ün vatansever tutumu ve inkılapları, yine bu basın sayesinde sempati ile karşılanmakta ve tarafsız bir yorumla yayınlanmaktaydı.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, kendini bir dünya lideri olarak ebedileşürdü. Bunda askerlik alanındaki başarılarının yanı sıra, Türkiye'yi derin bir uykudan uyandıran ve modernize eden inkılapların etkisi olmuştur.

Atatürk'ün açmış olduğu bu yolda Türkiye günümüzde de azimle ilerlemeye devam etmektedir.

ABSTRACT

Dr. Branislav presented an article titled “ Life, Works and Achievements of Atatürk in the Vojvodina Serbian Press “ at the International Atatürk Symposium –2 organised in 9-11 September 1991. This article mentions the following points: The introductory part gives informations about the World War I, and this part is followed by the news appearing in the Vojvodina Serbian Press about the Greco- Turco war between 1920 and 1923.

Vojvodina Serbian Press always backed M.K. up throughout the struggle and gave a large place to his victories. Their admiration of Atatürk went on without interruption in the subsequent years. The reason for this was that he had created a new society, a new state and a new life style.

The reformations and revolutions realized found a wide echo, or reflection, in the Serbian Press. These revolutions in fields of politics, society, law and economy naturally led the Serbian public to be influenced. As in the Independence war, the Revolutions also appeared in the Serbian Press without missing slightest detail. Especially the foreign policy Atatürk is worth mentioning here. In the years following M.K.’s negotiation in 1933 with Alexandre I, the king of Jugoslavia, strong winds of friendship blew through the countries bothç It is an undeniable fact that the presses of both countries played an important role in this event.

KEY WORDS:

Zastava Newspaper

Vojvodina Serbian Press

Reforms World War I

Greco-Turco War